

**Magiczny
Kraków**

Wystawa plenerowa w forcie Kościuszko

2025-08-23

W sobotę w Forcie nr 2 „Kościuszko” nastąpiło otwarcie wystawy plenerowej „Arte et marte Stanisława Starzewskiego krajobrazy artystyczne i militarne”. Wydarzenie organizuje Zarząd Budynków Komunalnych w oparciu o unikatowe zbiory fotograficzne, udostępnione przez państwa Jadwigę i Witolda Starzewskich.

Twórcą kolekcji był człowiek niezwykle – forteczny inżynier, kapitan, później major cesarskiej i królewskiej armii, ostatni dowódca dykcji Inżynierii Twierdzy Kraków, po 1918 r. pułkownik Wojska Polskiego, jeden z twórców wojsk inżynieryjnych II Rzeczypospolitej, współautor zwycięstwa 1920 roku, aktywny uczestnik konspiracji Polskiego Państwa Podziemnego w czasie II wojny światowej artysta i wynalazca – Stanisław Starzewski (1875-1969). W dniu otwarcia po wystawie oprowadził zainteresowanych jej współautor – dr inż. arch. Krzysztof Wielgus.

Jest to opowieść o dawnym Krakowie, militarnym i niemilitarnym, opowiedziana obrazami, utrwalonymi na kliszy przez jednego z twórców Twierdzy Kraków i równocześnie wrażliwego artystę, będącego uosobieniem *Belle époque*, Młodej Polski, równocześnie – drugiej rewolucji przemysłowej, jej techniki i sztuki.

Cenne, w większości prezentowane po raz pierwszy fotogramy, zestawione są w trzech grupach tematycznych, niejako w odsłonach niezwykłego spektaklu, wyreżyserowanego przez samego bohatera narracji. Najpierw przedstawia się jako człowiek – syn nobliwej krakowskiej rodziny, uczeń, kadet, inżynier wojskowy i pułkownik Wojska Polskiego, następnie ukazuje warsztat swojej pracy – tajemnicze oblicze Twierdzy Kraków, wielkiej przestrzennej instalacji militarnej, mającej wpływ na przebieg i rezultaty I wojny światowej, a na koniec, bierze nas na wycieczkę po Jego Krakowie i okolicach, prowadząc poprzez pełne wdzięku i powabu krajobrazy z początków XX wieku – tak harmonijne i malownicze, iż w 1912 roku brytyjski twórca idei „miast ogrodów” – Ebenezer Howard nazwał je wprost „miastem-ogrodem z naturalnego rozwoju”. Na wielu zdjęciach inżynier-artysta, we wzruszający sposób portretuje swoją małżonkę, towarzyszkę fotograficznych wypraw, Austriaczkę rodem, Polkę z wyboru – Hildę z domu Trisch.

„Wehikułem czasu” przenoszącym zwiedzających w krajobrazy epoki „Zielonego Balonika”, romantycznych okolic Krakowa i równocześnie groźnych, pancernych fortów, będzie przywołany z niepamięci, odrestaurowany do standardu parku – zachodni front Fortu 2 „Kościuszko”, a dokładnie – jego kaponiera VI. Tam, w obecności rodziny płk. inż. Stanisława Starzewskiego, 23 sierpnia o godz. 16.00 ukazane będą po raz pierwszy i pozostawione w otwartej ekspozycji plansze wystawy – jak „okna” do zaginionego świata środkowoeuropejskiej Atlantydy, Krakowa sprzed 120 lat.

Scenariusz wystawy opracowali: Jadwiga Starzewska i dr inż. arch. Krzysztof Wielgus. Autorką kompozycji graficznej jest mgr inż. arch. krajobr. Marta Chrzęszczuk.